

ETS 160 - Konvention angående utövandet av barns rättigheter, 1996

Inledning

Europarådets medlemsstater och övriga stater som undertecknat denna konvention,

som beaktar att Europarådets ändamål är att uppnå en större enighet bland sina medlemsstater,

som beaktar Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter och i synnerhet artikel 4, som föreskriver att medlemsstaterna skall vidta lämpliga lagstiftningsåtgärder samt administrativa och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i nämnda konvention,

som uppmärksammar innehållet i den parlamentariska församlingens rekommendation 1121 (1990) om barns rättigheter,

som är övertygade om att barns rättigheter och intressen bör tillvaratas och att barn för uppnående av detta syfte bör få möjlighet att utöva sina rättigheter, särskilt i familjerättsliga processer som berör dem,

som erkänner att barn bör få tillgång till relevant information så att deras rättigheter och intressen kan främjas och att tillbörlig vikt bör läggas vid barnens mening,

som erkänner föräldrarollens betydelse för att tillvarata och främja barns rättigheter och intressen och som beaktar att stater vid behov också bör skydda och främja dessa rättigheter och intressen,

som anser att det är önskvärt att familjer, då en konflikt uppkommit, försöker få till stånd en uppgörelse innan saken förs vidare till prövning inför en rättslig myndighet,

har kommit överens om följande.

Kapitel I

Konventionens räckvidd och ändamål

Artikel 1

Konventionens räckvidd och ändamål

1. Denna konvention gäller barn som inte har uppnått 18 års ålder.
2. Konventionens ändamål är att till barnens bästa främja deras rättigheter, tillförsäkra dem processuella rättigheter och underlätta utövandet av rättigheterna genom att säkerställa att barnen själva, eller genom andra personer eller organ, informeras och tillåts delta i processer som berör dem inför en rättslig myndighet.
3. I denna konvention avses med process som berör barn inför en rättslig myndighet familjerättsliga processer, främst sådana som innefattar utövandet av föräldraansvar bland annat i fråga om bostadsförhållanden och umgänge med sina barn.
4. En stat skall vid tidpunkten för undertecknandet eller vid tidpunkten för deponering av sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, ange minst tre kategorier av familjerättsliga tvister inför en rättslig myndighet på vilka denna konvention är tillämplig.

ETS 160 - Konvention angående utövandet av barns rättigheter

5. Varje part kan genom ytterligare förklaringar komplettera förteckningen över de kategorier av familjerättsliga tvister på vilka denna konvention skall vara tillämplig eller lämna information om tillämpningen av artikel 5, artikel 9 punkt 2, artikel 10 punkt 2 och artikel 11.

6. Denna konvention utgör inget hinder för parterna att tillämpa gynnsammare regler för främjandet och utövandet av barns rättigheter.

Artikel 2

Definitioner

I denna konvention avses med

- a) ”rättslig myndighet” domstol eller administrativ myndighet som har motsvarande befogenheter,
- b) ”vårdnadshavare” föräldrar eller andra personer eller organ som helt eller delvis har rätt att utöva föräldraansvar,
- c) ”ombud” person, t ex en advokat, eller organ som utsetts att föra barnets talan inför en rättslig myndighet,
- d) ”relevant information” information som är lämplig med hänsyn till barnets ålder och mognad och som lämnas för att barnet skall kunna utöva sina rättigheter till fullo såvida utlämnandet av sådan information inte är oförenligt med barnets bästa.

Kapitel II

Processuella åtgärder för att främja utövandet av barns rättigheter

A. Barns processuella rättigheter -

Artikel 3

Rätt att få information och att göra sin mening hörd i rättsprocessen

Ett barn som enligt inhemsk lag bedöms ha tillräcklig mognad skall, om det berörs av en process inför rättslig myndighet, tillförsäkras och ha rätt att göra anspråk på följande rättigheter:

- a) att erhålla all relevant information,
- b) att tillfrågas om och ge uttryck för sin mening, och
- c) att informeras om de möjliga följderna av att dess synpunkter tillgodoses och de möjliga följderna av ett rättsligt avgörande.

Artikel 4

Rätt att ansöka om förordnande av särskilt ombud

1. Om inte annat följer av artikel 9 skall barnet ha rätt att personligen eller genom andra personer eller organ ansöka om att ett särskilt ombud förordnas vid en process som berör barnet inför en rättslig myndighet i det fall inhemsk lag hindrar vårdnadshavarna att företräda barnet till följd av en intressekonflikt med barnet.

2. En stat har rätt att begränsa rättigheterna enligt punkt 1 till barn som enligt inhemsk lag har tillräcklig mognad.

Artikel 5

Övriga möjliga processuella rättigheter

Parterna skall beakta möjligheten att tillförsäkra barn ytterligare rättigheter i fråga om procedurfrågor i samband med processer som berör dem inför en rättslig myndighet, i första hand

- a) rätt att ansöka om biträde av lämplig person efter eget val för att hjälpa dem att framföra sina synpunkter,
- b) rätt att själva, eller genom andra personer eller organ, ansöka om förordnande av ett enskilt ombud, där så är lämpligt en advokat,
- c) rätt att utse ett eget ombud, och
- d) rätt att helt eller delvis utöva de rättigheter som parter i sådana processer har.

B. Rättsliga myndigheters roll

Artikel 6

Beslutsprocessen

I processer som berör ett barn skall den rättsliga myndigheten innan ärendet avgörs

- a) överväga om den har tillräcklig information till sitt förfogande för att fatta beslut till barnets bästa och om så är nödvändigt inhämta ytterligare information, i synnerhet från vårdnadshavarna.
- b) i ett ärende där ett barn enligt inhemsk lag anses ha tillräcklig mognad
 - säkerställa att barnet har fått all relevant information,
 - inhämta barnets mening där så är lämpligt och vid behov enskilt direkt från barnet självt eller genom andra personer eller organ, på ett sätt som är anpassat till dess mognad, om detta inte uppenbart skulle strida mot barnets bästa och
 - ge barnet möjlighet att framföra sina synpunkter, samt
- c) tillmäta barnets synpunkter vederbörlig vikt.

Artikel 7

Skyldighet att handla skyndsamt

I processer som berör ett barn skall den rättsliga myndigheten handla skyndsamt för att undvika onödigt dröjsmål. Det skall finnas regler tillgängliga som säkerställer snabb verkställighet av beslut. I brådskande ärenden skall den rättsliga myndigheten ha rätt att i förekommande fall fatta beslut som kan verkställas omedelbart.

Artikel 8

Handlande ex officio

I processer som berör ett barn skall den rättsliga myndigheten i ärenden som avgörs enligt inhemsk lag ha rätt att om barnets bästa allvarligt hotas ingripa ex officio.

Artikel 9

Förordnande av ombud

1. Om vårdnadshavarna i en process som berör ett barn enligt inhemsk lag är förhindrade att företräda barnet till följd av en intressekonflikt med barnet skall den rättsliga myndigheten ha rätt att förordna ett särskilt ombud för barnet i den processen.

2. I en process som berör ett barn skall parterna överväga möjligheten att besluta att den rättsliga myndigheten skall ha rätt att förordna ett enskilt ombud, i förekommande fall en advokat, att företräda barnet.

C. Ombudets roll

Artikel 10

1. I en process inför rättslig myndighet som berör ett barn skall ombudet, om det inte uppenbart skulle strida mot barnets bästa,

- a) lämna barnet all relevant information om barnet enligt inhemsk lag anses ha tillräcklig mognad,
- b) för barnet—om det enligt inhemsk lag anses ha tillräcklig mognad—förklara de möjliga följderna av att dess synpunkter tillgodoses och de möjliga följderna av ombudets åtgärder samt
- c) fastställa barnets önskemål och framlägga dem för den rättsliga myndigheten.

2. Parterna skall överväga möjligheten att utsträcka bestämmelserna i punkt 1 till vårdnadshavarna.

D. Utsträckning av vissa bestämmelser

Artikel 11

Parterna skall överväga möjligheten att utsträcka bestämmelserna i artiklarna 3, 4 och 9 till processer i andra organ som berör barn och till ärenden som berör barn oberoende av rättsprocesser.

E. Nationella organ

Artikel 12

1. Parterna skall stödja främjandet och utövandet av barns rättigheter genom organ som bl.a. utför de uppgifter som anges i punkt 2.

2. Dessa uppgifter är följande:

- a) att lägga fram förslag om att förstärka lagstiftningen om utövandet av barns rättigheter,
- b) att avge yttranden över lagförslag som gäller utövandet av barns rättigheter,
- c) att ge allmän information om utövandet av barns rättigheter till medier, till allmänheten, samt till personer och organ som arbetar med frågor som berör barn, och
- d) att inhämta barns synpunkter och ge dem relevant information.

F. Andra åtgärder

Artikel 13

Medling eller andra sätt att lösa tvister

I syfte att förhindra eller lösa tvister och att undvika processer som berör barn inför en rättslig myndighet skall parterna främja införande av medling eller andra åtgärder för att lösa tvister och uppmuntra att sådana åtgärder kommer till användning för att få till stånd en uppgörelse, enligt vad parterna finner vara lämpligt.

Artikel 14

Rättshjälp och juridisk rådgivning

Om inhemsk lag tillåter rättshjälp eller juridisk rådgivning då barns talan skall föras i en process inför en rättslig myndighet skall föreskrifterna härom gälla i fråga om ärenden som avses i artiklarna 4 och 9.

Artikel 15

Förhållandet till andra internationella instrument

Denna konvention utgör inget hinder för tillämpningen av andra internationella instrument, som behandlar frågor som uppkommer i samband med skyddet för barn och familjer, och i vilka parterna i denna konvention är, eller framdeles blir, part.

Kapitel III

Ständiga kommittén

Artikel 16

Bildande av och uppgifter för ständiga kommittén

1. För denna konventions ändamål upprättas härmed en ständig kommitté.
2. Ständiga kommittén skall noga följa de problem som behandlas i denna konvention. Den kan i synnerhet

ETS 160 - Konvention angående utövandet av barns rättigheter

- a) överväga alla relevanta frågor om konventionens tolkning och tillämpning. Ständiga kommitténs slutsatser i fråga om konventionens genomförande kan ges formen av en rekommendation; rekommendationer skall antas med tre fjärdedels majoritet av avgivna röster,
- b) föreslå ändringar i konventionen och granska de som föreslås i enlighet med artikel 20, och
- c) lämna råd till och biträda nationella organ med de uppgifter som anges i artikel 12 punkt 2 och främja internationell samverkan mellan dessa organ.

Artikel 17

Sammansättning

1. Varje part får i ständiga kommittén företrädas av en eller flera delegater. Varje part skall ha en röst.
2. Varje stat som avses i artikel 21 och som inte är part i denna konvention får i ständiga kommittén representeras av en observatör. Detsamma skall gälla varje annan stat eller Europeiska gemenskapen sedan den inbjudits att ansluta sig till konventionen i enlighet med bestämmelserna i artikel 22.
3. Om en part inte har underrättat generalsekretären om sin invändning senast en månad före mötet får ständiga kommittén inbjuda följande att närvara som observatörer vid samtliga möten eller vid ett möte eller del av möte:
 - Varje stat som inte avses i punkt 2 ovan.
 - Förenta nationernas kommitté för barnets rättigheter.
 - Europeiska gemenskapen.
 - Varje internationellt statligt organ.
 - Varje internationellt icke-statligt organ med en eller flera uppgifter som omnämns i artikel 12 punkt 2.
 - Varje nationellt statligt eller icke-statligt organ med en eller flera uppgifter som omnämns i artikel 12 punkt 2.
4. Ständiga kommittén får utbyta information med organisationer som främjar utövandet av barns rättigheter.

Artikel 18

Möten

1. Vid utgången av det tredje året efter dagen för denna konventions ikraftträdande och när som helst efter denna dag skall Europarådets generalsekretärare på eget initiativ kalla ständiga kommittén till möte.
2. Ständiga kommittén är beslutför endast om minst hälften av parterna är närvarande.

ETS 160 - Konvention angående utövandet av barns rättigheter

3. Ständiga kommitténs beslut skall, med förbehåll för artiklarna 16 och 20, fattas i närvaro av en majoritet av medlemmarna.

4. Ständiga kommittén skall, med förbehåll för bestämmelserna i denna konvention, utarbeta och anta sin arbetsordning och arbetsordningen för varje arbetsgrupp som den tillsätter för att utföra arbetsuppgifter som är förenliga med konventionen.

Artikel 19

Ständiga kommitténs rapporter

Efter varje möte skall ständiga kommittén avge rapport till parterna och till Europarådets ministerkommitté om sina diskussioner och om de beslut som fattats.

Kapitel IV

Ändringar av konventionen

Artikel 20

1. Varje ändring i konventionens artiklar som föreslås av en part eller av ständiga kommittén skall delges Europarådets generalsekreterare och senast två månader före närmast följande möte med ständiga kommittén vidarebefordras av generalsekreteraren till Europarådets medlemsstater, varje stat som undertecknat konventionen, varje part, varje stat som inbjudits att underteckna konventionen enligt bestämmelserna i artikel 21 och varje stat eller Europeiska gemenskapen som inbjudits att ansluta sig till den enligt bestämmelserna i artikel 22.

2. Varje ändring som föreslagits i enlighet med bestämmelserna i föregående punkt skall granskas av ständiga kommittén, som för godkännande skall underställa ministerkommittén den text som antagits med tre fjärdedelars majoritet av avgivna röster. Efter godkännande skall texten vidarebefordras till parterna för godtagande.

3. Varje ändring träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om en månad efter den dag då alla parter underrättat generalsekreteraren att de har godtagit den.

Kapitel V

Slutbestämmelser

Artikel 21

Undertecknande, ratifikation och ikraftträdande

1. Denna konvention skall stå öppen för undertecknande av Europarådets medlemsstater samt icke-medlemsstater som har deltagit i utarbetandet.

2. Konventionen skall ratificeras, godtas eller godkännas. Ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumenten skall deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

3. Konventionen träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då tre stater, inbegripet minst två medlemsstater i Europarådet, har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av konventionen i enlighet med bestämmelserna i föregående punkt.

4. I förhållande till varje signatarstat som senare uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av konventionen träder denna i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet deponerades.

Artikel 22

Icke-medlemsstater och Europeiska gemenskapen

1. Efter denna konventions ikraftträdande får Europarådets ministerkommitté, på eget initiativ eller på förslag av ständiga kommittén och efter samråd med parterna, inbjuda en icke-medlemsstat i Europarådet, som inte har deltagit i utarbetandet av konventionen, samt Europeiska gemenskapen att ansluta sig till konventionen genom ett majoritetsbeslut i enlighet med artikel 20 d i Europarådets stadga och genom enhälligt beslut av företrädarna för de fördragsslutande stater som är berättigade att sitta i ministerkommittén.

2. I förhållande till en stat som ansluter sig till konventionen eller i förhållande till Europeiska gemenskapen träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader efter den dag då anslutningsinstrumentet deponerades hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 23

Territoriell tillämpning

1. Varje stat kan vid tidpunkten för undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument ange på vilket territorium eller vilka territorier denna konvention skall tillämpas.

2. Varje part kan vid vilken senare tidpunkt som helst, genom en förklaring ställd till Europarådets generalsekreterare, utsträcka tillämpningen av denna konvention till varje annat territorium som anges i förklaringen och för vars internationella förbindelser den är ansvarig eller på vars vägnar den är behörig att ingå förpliktelser. I förhållande till ett sådant territorium träder konventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog förklaringen.

3. En förklaring som avgetts i enlighet med de två föregående punkterna kan, beträffande varje territorium som anges i en sådan förklaring, återtas genom en underrättelse ställd till generalsekreteraren. Ett sådant återtagande skall gälla från och med den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog underrättelsen.

Artikel 24

Förbehåll

Inga förbehåll får göras med avseende på denna konvention.

Artikel 25

Uppsägning

1. Varje part kan när som helst säga upp denna konvention genom en underrättelse ställd till Europarådets generalsekreterare.
2. En sådan uppsägning skall gälla från och med den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog underrättelsen.

Artikel 26

Underrättelser

Europarådets generalsekreterare skall underrätta Europarådets medlemstater, varje stat som undertecknat konventionen, varje part och varje annan stat eller Europeiska gemenskapen som har inbjudits att ansluta sig till denna konvention om

- a) undertecknande,
- b) deponering av ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument,
- c) dag för konventionens ikraftträdande i enlighet med artiklarna 21 eller 22,
- d) ändring som antagits i enlighet med artikel 20 samt om dagen för ändringens ikraftträdande,
- e) förklaring som avgetts enligt bestämmelserna i artiklarna 1 och 23,
- f) uppsägning som vidtagits i enlighet med bestämmelserna i artikel 25,
- g) andra åtgärder, underrättelser eller meddelanden som rör denna konvention.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat denna konvention.

Upprättad i Strasbourg den 25 januari 1996 på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar som skall deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare skall översända en bestyrkt kopia till varje medlemsstat i Europarådet, till alla icke-medlemsstater som har deltagit i utarbetandet av konventionen, till Europeiska gemenskapen och till varje stat som har inbjudits att ansluta sig till den.